

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis
Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris
Sermones In Dominicis & Festa per annum**

Bernardus <Claraevallensis>

VI. De vers. 6. de altera parte v. 5. non timebis, & de vers. 6. à sagitta
volante &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

In Psalmo XC. Qui Habitat, Serm. VI. 505

modo) quæ sint istæ quatuor quas hic ponit. Credo enim quod in hoc ordine quo hic numerantur, contra eos qui convertuntur insurgunt, & velut principes sunt omnium tentationum.

S E R M O VI.

De altera parte Vers. V. *Non timebis à timore nocturno.* & de Vers. VI. *A sagitta volante in die &c.*

S Olet in divinis Scripturis adversitas designari per noctem: & scimus quia adversus eos qui convertuntur, primum esse certamen de molestiis corporis consuevit. Caro enim hæcenus indomita, castigari & in servitutum redigi nequaquam æquanimiter patitur, sed adhuc memor recens perditæ libertatis acrius concupiscit adversus spiritum, maximeque in his pœnis, in quibus estis vos quotidie morientes; immò verò morte affecti tota die, quæ & supra vires sunt, & ultra naturam, & contra consuetudinem vestram. Quid igitur mirum? Turbant ista maxime eos, qui necdum consueverunt, necdum satis in promptu habent recurrere ad orationes, resurgere ad meditationes sanctas, ut sic relevetur diei pondus & æstus. Necessarium plane nobis inter ipsa nostræ conversionis initia scutum Domini, ut non timeamus à timore nocturno. Bene autem dicitur non timendum à timore nocturno, & non dicitur à nocte, quia non ipsa afflictio tentatio est, sed magis timor ipsius. Nam & omnes laboramus, cum tamen non omnes inde tentemur: & qui tentantur, multo magis timore futuræ pœnæ, quam præsentis dolore læduntur.

Quia ergo timor ipse tentatio est, congrue dictum est ei qui circumdatur scuto Domini, quòd à tentatione hac non timebit. Fortè impugnetur, fortè tentabitur, fortè timebit noctem, sed non ei timor iste nocet. Magis autem si non fuerit dominatus, tunc immaculatus erit, & emundabitur, sicut scriptum est *a*, quia *territi purgabuntur*. Caminus est timor iste, sed ut examinet non exurat, veritas facit. Nocturnus planè & tenebrosus timor, sed facile hunc radius veritatis exuperat. Ingerit enim oculis cordis *nunc* quidem peccata quæ fecimus; ut quemadmodum de se Propheta ait *b*, etiam nos in flagella parati sumus, annunciantes iniquitatem nostram, & cogitantes pro peccato nostro: *nunc* verò æterna supplicia quæ meruimus, ut in eorum comparatione quæ evadimus, univèrta quæ patimur delicias reputemus: *nunc* quoque cœlestia præmia ad quæ tendimus, crebro videlicet memorantes, quoniam non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ revelabitur in nobis *c*; *nunc* etiam ea quæ pro nobis pertulit Christus, ut crebro considerantes

Primum certamen incipientium.

Initio conversionis carnis luctu molestior.

a Job. 41. c
1. Tentatio. Timor nocturnus; i. e. Pusillanimitas, & timor laborum: ad hanc vincendam, valet
1. Recordatio peccatorum.
b Psal. 37. c
2. Suppliciorum infernalium:
3. Cœlestium præmiorum.
c Rom. 8. d
4. Passionis Christi.

siderantes quanta sustinuit illa majestas pro inutilibus servis, erubescamus non sustinere vel parva pro nobis.

Sed fortasse prævaluit veritas, præsertim tam multiplex & usquequaque circundans non repellere modo sed etiam expellere penitus hunc timorem. Nox præcessit: ut filius lucis & diei honestè ambulans, time sagittam. Leviter volat, leviter penetrat; sed dico tibi non leve infligit vulnus, cito interficit. Nimirum sagitta hæc vana gloria est, non est unde hæc impugnet pusillanimes & remissos. Qui ferventiores esse videntur, ipsi paveant, ipsi sibi caveant in hac parte: nihilominus adhuc solliciti non deserere scutum inexpugnabile veritatis. Quid enim aliud tam contrarium vanitati? Nec sanè huic opponenda sagittæ secreta illa & quodammodo intima veritatis exigimus; semetipsam novit anima, de se teneat veritatem. Difficile prorsus (ni fallor) homo verbis laudantium hominem in vita sua, abduci poterit altum sapere, si se intus ad lucem veritatis sollicita consideratione discutiat. Nonne enim si propriam cogitat conditionem, dicturus est sibi, *Quid superbis terra & cinis d?* Nonne si propriam consideres corruptionem, fateatur necesse est, quoniam non est in eo bonum? Sed & si forte aliquid habere videtur, non inveniet puto quod respondeat Apostolo dicenti; *Quid habes quod non accepisti?* Et alibi: *Qui stat videat ne cadat s.* Postremo si fideliter computet, facile illi erit advertere, quòd nec cum decem millibus possit occurrere ei qui cum viginti milibus venit ad se, & omnes justitias suas tanquam pannum menstruatae reputari.

Eadem quoque veritas & eis nihilominus opponenda est tentationibus quæ sequuntur. Neque enim vel sic desistit hostis antiquus, sed ad callidiora forte convertitur argumenta. Firmam probavit utroque latere turrim, non est quod vel à sinistris pusillanimitate timoris, vel à dextris eam humanis concutere laudibus, in utraque jam molitione frustratus attentet. Sed si viribus, inquit, deiicere nequeo; fortè decipere possum alicujus ingenio proditoris. Quis putas erit hic proditor? Planè cupiditas, radix iniquitas, ambitio subtile malum, secretum virus, pestis occulta, doli artifex, mater hypocrysis, livoris parens, vitiorum origo, criminum fomes, virtutum ærugo, tinea sanctitatis, excæatrix cordium, ex remediis morbos creans, generans ex medicina languorem. Contempsit vanam gloriam, ait quoniam vana est: forte solidius aliquid affectaret, forte honores, fortè divitias. Quantos hoc negotium perambulans in tenebris trudi fecit in tenebras exteriores, veste spolians nuptiali, & virtutum exercitia fructu pietatis evacuans? Quantos ergo pestis hæc nequiter supplantatos turpiter quoque dejecit, ut cæteri quique quos latuit

2. Tent. Pro-
ficientium;
Sagitta vo-
lans in die i.
e. tentatio va-
na glorie.

Quos ea pra-
cipue petat &
feriat.

Scutum oppo-
nendum ten-
tationi vane
glorie
d Eccli. 10. a

e 1. Cor. 4. b
s. Cor. 10. c

3. Tent. Ne-
gotiū per-
ambulans
in tenebris
i. e. Ambi-
tio subtile
malum, pestis
occulta &c.

Plurimos ea
perdidit.

In Psalmum XC. Qui Habitat, Serm. VI. 507

latuit occultus efflor, subitam expavescerent ad ruinam? Quid verò hunc fovet vermem aliud quam mentis alienatio, & oblivio veritatis? Aut quid nisi veritas hunc prodendum vestigat proditorem, & negotium arguit tenebrarum? Nimirum hæc est quæ dicit &: *Quid prodest homini si universum mundum lucretur: se autem perdat & detrimentum sui faciat?* Et item: *Potentes, ait h, potenter tormenta patientur.* Hæc est quæ sedula suggestionem reducit in mentem quam sit in ambitu frivola consolatio, grave iudicium, usus brevis, finis ignotus.

Antidoton tam pestilentis mali.

g Matt. 16. d

h Sap. 6. a

Hucusque tentationes Domini: quartam inimicus non præsumit afferre. Illa enim de ignorantia est, nec dubitat sapientissimum, qui sic moderabatur responsiones suas, ut in nullo unquam posset deprehendere quod quærebat. *Prima* siquidè tentatione esurienti suadebat de lapidibus panem facere: sed ille nec posse nec non posse respondens, cibum aliū præterdit dicens: *Non in solo pane vivit homo, &c. i.* *Secunda* verò tentatione præcipitium suadebat promittens quia non læderetur si Filius Dei esset, & sic videns omnis civitas laudaret eum & magnificaret; & nec esse se, nec non esse respondit. *Tertia* de ambitione fuit, quando omnia regna mundi promisit si cadens adoraret eum. Vidésne quòd ambitionis via, adoratio diaboli est, qua videlicet ad honores & gloriam mundi perveniendum suis ille adoratoribus pollicetur: *Quarta*, ut dixi, tentatione apud eum abstinuit, cuius nimirum tantam ellet expertus prudentiam ex responsis.

Tribus tentationibus diabolus Christum aggressus.

i Matt. 4. a

Ambitio est adoratio diaboli.

Quid autem aduersus alios faciat quos videt omni modò diligere Iustitiam, & odisse iniquitatem; Quid nisi ut iniquitatem palliat virtutis imagine? Quos enim perfectos boni noverit amatores, malum eis sub specie boni non mediocris, sed perfecti persuadere conatur; Ut cito consentiat qui magnopere diligit bonum, & facile qui currit incurrat. Hoc est igitur dæmonium non modo diurnum, sed meridianum. An non hoc timuit Maria *k*, quando ad novam Angeli salutationem expavit? An non hoc insinuabat Apostolus cum diceret *l*: *Non enim ignoramus commutationes eius.* Ipse enim Angelus Satanæ transfiguratur se in Angelum lulum specie boni pallians. An non deniq; hoc ipsum metuebant Discipuli, quando videntes Dominum super mare ambulanti clamabant putantes phantasma esse? Et vide quam bene congruit quòd quarta vigilia noctis fuisse dicitur: quando contra tentationem quartam vigilasse Discipuli perhibentur. Nec verò in re manifestissima nostro arbitror opus esse eloquio, quòd videlicet sola sit veritas quæ palliatam detegit falsitatem.

4. Tentatio Perfectorum Incurtus & Dæmonium merid. i. e.

Astus Dæmonis ad evertēdos virtutis amantes; malum specie boni pallians.

k Luc. 1.

l 2. Cor. 2. c

m 2. Cor. 11. c

n Matt. 14. c

Quatuor has tentationes etiam in generali statu Ecclesiæ haud difficile diligens considerator inveniet. Nonne enim timor nocturnus

*Quatuor tem-
sationum ge-
nera, quibus
impugnatur
Ecclesia.*

1. Tyrannorum.
2. Hæreticorum.
3. Falsorum
filiorum, i. e.
malorum Cle-
ricorum.

*Ecclesiasticas
dignitates &
officia sacra
perversè u-
surpantes gra-
viter perstrin-
git.*

4. Antichri-
sti.

o 1. Thes. 2. a
p Matt. 24. b
q Sermon. 30.
in Cant.

exercebat novellam adhuc Ecclesiæ plantationem, quando omnis qui occiderat servos DEI, arbitrabatur se obsequium præstare Deo? Demum persecutione cessante, & die reddita, turbavit eam gravius & affixit sagitta volans, quando exierunt aliqui de Ecclesia inflati spiritu carnis suæ, inanis & volatilis gloriæ cupidi: & volentes sibi facere nomen linguas suas magnificando, diversa & perversa dogmata fabricaverunt. At nunc quidem pax à paganis, pax ab hæreticis; sed non est pax à falsis filiis. Multiplicasti gentem Domine JESU, sed non magnificasti lætitiā; quoniam multi sunt vocati, pauci verò electi. Omnes Christiani, & omnes ferè quæ sua sunt quærunt, non quæ JESU CHRISTI. Ipsa quoque Ecclesiasticæ dignitatis officia in turpem quæstum, & tenebrarum negotium transiere: nec in his salus animarum, sed luxus quæritur divitiarum. Propter hoc tondentur, propter hoc frequentant Ecclesias, Missas celebrant, Psalmos decantant. Pro Episcopatibus & Archidiaconatibus, Abbatibus, aliisque dignitatibus impudenter hodie decertatur, ut Ecclesiarum reditus in superfluitatis & vanitatis usus dissipentur. Superest ut reveletur homo peccati, filius perditionis, dæmonium non modo diurnum, sed & meridianum; quod non solum transfiguratur in angelum lucis, sed extollitur supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur^o. Nimirum infidiatur crudelius calcaneo matris Ecclesiæ; à qua dolet caput suum esse contritum. Hic planè gravissimus erit incursum, sed ab hoc quoque Ecclesiæ electorum veritas liberabit, propter eos brevians dies^p, & dæmonium meridianum destruens illustratione adventus sui. Et hæc quidem dicta sunt de tentationibus istis; nam & in sermone quodam super Cantica Canticorum^q memini me super his tractasse similiter, cum meridiani huius dæmonii mentio incidisset, ex occasione scilicet meridiani acubitus sponsi, quem sibi sponsa petierat indicari.

S E R M O VII.

*De Ps. VII. Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris
tuis: ad te autem non appropinquabit.*

IN spe vivimus, Fratres, nec deficimus in tribulatione præsentī, quòd in expectatione simus indefectibilium gaudiorum. Neque enim vana vobis hæc expectatio, aut dubia spes videtur, innixa nimirum æternæ promissionibus veritatis. Deinde etiam ex perceptione præsentium munerum firma est expectatio futurorum, & præsentis gratiæ virtus nimis credibiliter attestatur felicitatem promissæ gloriæ sine dubio secuturam. Nempe Dominus virtutum ipse est rex gloriæ: & in hymno^a quoque eundem votis cantamus Patrem perennis gloriæ, Patrem potentis gratiæ;

^a In Brev. ser. 2. ad Laud.